

Güz 2018, Yıl: 3, Sayı: 6, ss. 1-21

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.32579/mecmua.448868>

Araştırma Makalesi / Research Article

Yayın Süreci / Publication Process

Yükleme Tarihi: 29.07.2018 / Kabul Tarihi: 26.10.2018

Sait YILDIRIM*

TÜRKİYE’DE SON ON YILDA İŞLENEN KADIN CİNAYETLERİ ÜZERİNE: SEBEP, SONUÇ VE ÖNERİLER

Öz

Kadın cinayetleri Türkiye’de önemli bir toplumsal sorun olarak varlığını korumaktadır. Cinayetlerin temelinde şiddet ve saldırganlık eğilimlerinin etkisi görülmektedir. Bu sebeple şiddetin psikolojik boyutu cinayet eylemlerinde belirleyici olmaktadır. Saldırganlık eğilimi birikerek bir şekilde gelişerek cinayet eylemlerine dönüşmektedir. Kadın cinayetleri incelenirken öncelikle bireyde mevcut bulunan saldırgan davranışların ele alınması gerekmektedir. Çalışmada şiddet ve saldırganlık eğilimlerinin bireysel anlamda psikolojik temelleri üzerine teorik çalışmalara değinilmektedir. Erich Fromm ve Sigmund Freud’un saldırganlık tipolojileri kuramsal açıdan dikkate değer görülmektedir. Çalışmada yöntem olarak vaka çalışması tercih edilmektedir. Çalışma kapsamında Türkiye’de son on yılda işlenen kadın cinayetleri ele alınmaktadır. Toplamda 2380 kadın cinayetinden 1260 vaka incelenmektedir. İncelenen vakalarda sağlıklı sonuçlar elde edilmesi bakımından nicelik, nitelik, işleniş biçimi ve sebepleri bakımından aydınlatılmış olması temel referans noktasını oluşturmaktadır. Cinayet eylemlerinde failin özellikleri, öldürme biçimi, sebebi, katil ve maktul ilişkisi dikkate alınmaktadır. Kadınların, en sık vakit geçirdiği kişiler tarafından öldürüldü gözlenmektedir. Cinayet işleme biçiminde ateşli silahlar yoğun olarak kullanılmaktadır. Cinayetlerde erkeğin özgürlük alanının daralması ve erkeğin kadın üzerindeki hâkimiyetinin ortadan kalkması önemli sebepleri oluşturmaktadır. Çalışmada cinayet sebepleri üzerinden ortak odak noktaları tespit edilerek çözüm önerileri sunulmaktadır. Kadına yönelik cinayet eylemlerinde bireysel silahlanma ve uzun vadede cinayeti önleyici politikalar üzerine yoğunlaşmaktadır. Çalışmanın amacı işlenen kadın cinayetleri üzerinden vaka çalışması yaparak teorik çalışmalar ışığında bir takım çözüm önerileri sunmaktır.

* Doktora Öğrencisi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Genel Sosyoloji ve Metodoloji Ana Bilim Dalı, saityildirim.erz@gmail.com.

Anahtar Kelimeler: Kadın cinayetleri, şiddet, saldırganlık, bireysel silahlanma, Erich Fromm.

FEMICIDE IN TURKEY IN LAST TEN YEARS: CAUSES, CONSEQUENCES AND SUGGESTIONS

Abstract

Women murders have continued to be a significant social problem in Turkey. Effects of tendencies of violence and aggression are seen in the basis of these murders. For this reason, psychological dimension of violence is determinant in murders. Aggression tendency transforms into murder by developing cumulatively. Current aggressive behaviours in the individual must primarily be discussed while women murders are studied. Theoretical studies on individual psychological basis of violence and aggression tendencies are mentioned in this study. Aggression typologies of Erich Fromm and Sigmund Freud are considered theoretically significant. In this study case study method is preferred. Women murders committed in Turkey in last ten years are researched as part of the study. 1260 cases of total 2380 women murders are researched. In addition to get reliable information in researched cases, basic reference point is eventuation of the cases in terms of quantity, quality, murder type and reasons. Characteristics of perpetrator, way of killing, reason and relation between murderer and victim should be considered. It is observed that women are generally killed by people who they usually spend time together. Firearms are intensively used in murders. Restriction of men from freedom and men's losing authority over women are significant factors in murders. In this study solution offers are presented by determining common points over the reasons of murders. It is tried to be focused on individual armament and long term murder preventive policies in murders towards women. The purpose of the study is to propose solutions in the light of theoretical studies by making case study over committed women murders.

Keywords: Femicide, violence, aggression, individual armament, Erich Fromm.

Giriş

Şiddet ve saldırganlık eğilimleri cinayet olgusunun temel eylem pratiğini oluşturmaktadır. Birçok kadın cinayeti şiddet eylemlerinin yaygınlaşması ile olağan bir sürece dönüşmektedir. Şiddet, birçok farklı bileşenin etkisi ile insanın doğuştan gelen yıkıcı niteliğini ortaya koyan bir eyleme dönüşmektedir. İnsanın doğal yapısı şiddet uygulama ve cinayet işlemeye uygun bir yapıdadır. İlkel toplumlardan günümüze kadar öldürme eylemi insanların değişik biçimlerde hayatta kalma mücadelesi ile paralel olarak devam etmektedir. Başlangıçta hayatta kalmak için başvurulan öldürme eylemi toplumsal şartların dönüşmesi ile daha iyi bir yaşam sürmek için gerekli görülen bir mücadele biçimine dönüşmektedir. Kadın erkek ilişkisi bakımından öldürme eylemi kültür, sosyal çevre ve politik sebeplerden kaynaklanan bir hiyerarşi savaşına yol açmıştır. Erkek yaşam alanını korumak için kadın üzerinde baskı kurmaktadır. Aynı zamanda ataerkil kültür bağlamında belirlenen sosyo-kültürel düzen, kadını geri planda konumlandırmaktadır. Erkek mevcut düzeni korumak için şiddet ve öldürme eylemlerine başvurmaktadır. Erkeğin özgürlük alanının kısıtlanması ilk çağlardan günümüze kadar gerçekleşen öldürme eylemlerinde değişik biçimlerde boy göstermektedir. Kadın haklarının gelişmesi, erkek açısından erkeğin bireysel olarak özgürlük alanının kısıtlanmasına

neden olduğu için kadın ile erkek arasında bir çatışma ortamı oluşmaktadır. Bu süreçte erkek, yaşam alanı noktasındaki tedirginliği ve kadın üzerindeki denetim özgürlüğünü elde tutmak için şiddete başvurmaktadır. Bu çalışmada kadın cinayetleri üzerinden öldürme eylemlerinin niteliklerini dikkate alarak son on yılda kadınlara yönelik işlenen cinayetler esas alınmaktadır. Son istatistikler¹ geçtiğimiz on yılda işlenen kadın cinayetlerinin sayısını yaklaşık olarak 2300 civarında göstermektedir. Çalışma kapsamında son on yılda gazete, internet ve diğer ağ programları aracılığı ile elde edilen 1260 cinayet vakası ele alınmaktadır. Seçilen vakalar niceliği ve niteliği bakımından aydınlatılmış olma özelliklerine sahiptir. İncelenen vakalar dışında kalan cinayet eylemleri cinayet sebebi, fail ve maktulün özellikleri bakımından belirsizlikler içerdiği için çalışma kapsamında değerlendirmeye alınmamaktadır. Cinayet vakaları değişik haber kaynakları ve birçok istatistikî çalışmalar aracılığı ile doğrulanmaktadır. Çalışmada failin özellikleri, öldürme biçimi, nedeni, maktule yakınlığı ve öldürme aleti üzerinden birçok ayrı başlık dikkate alınmaktadır. Ortaya çıkan istatistikî veriler daha önce birçok çalışmada ortaya konulmakla birlikte medya ve internet aracılığı ile kamuoyuna sunulmaktadır. Bu çalışmanın özgünlüğü ise kadın cinayetleri üzerine vaka çalışması yaparak cinayetler üzerinden ortak sorunları gündeme taşımaktır. Çalışma kapsamında kadınların öldürülme sebepleri, öldürülme biçimi, katil ve maktulün ilişkisi ve kişisel özelliklerine dair veriler dikkate alınmıştır. Vakalar incelendiğinde kadınların öldürülme biçimlerinden failerin özelliklerine kadar birçok ortak odak noktası tespit edilmektedir. İşlenen cinayetler çiftler arasında kişisel anlaşmazlıklar, kadının ayrılma ve reddetme talepleri, namus ve ahlaki tutumlar, ekonomik sorunlar ve erkeğin psikolojik sorunları sebebi ile gerçekleştiği görülmektedir. Cinayet faileri dikkate alındığında yoğunlukla kadının kocası, sevgilisi, eski koca veya sevgilisi, tanıdık ve akrabalarından oluşmaktadır. Kadınların öldürülmeleri ateşli silahlar, kesici aletler, boğma ve darp etme biçiminde gerçekleşmektedir. Kadın cinayetleri vakalar üzerinden değerlendirildiğinde sebepler açısından değişiklikler gösterdiği için önleyici tedbirlerin genellenmesi yanlış karşılanmaktadır. Bu kapsamda kadının güçlenmesi için, güçlenmesini önleyici yaklaşımlara yönelik tedbirler önem kazanmaktadır. Bu çalışmada belli istatistikî veriler ile kuramsal temelde değerlendirilen kadın cinayetlerine yönelik kapsayıcı öneriler işlenmektedir. Çalışmanın amacı şiddet ve cinayet eylemleri üzerinde ortak kaygılar tespit edilerek önleyici tedbirler sunmaktır.

1. Saldırganlığın Kökeni

İnsan davranışını belirleyen unsurlar iki farklı temelde ele alınmıştır. Bunlardan ilki insanların doğuştan gelen, insan olmalarının gerektirdiği bir yapıya sahip olduğu düşünceye dayanmaktadır. Saldırganlığın güdüsel olarak geliştiği Lorenz tarafından ortaya atılmıştır. İnsan içgüdüleri ile hareket eden bir varlık olarak güdüsel ihtiyaçların giderilmediği durumlarda saldırgan eğilimlerin yoğunlaştığı öne sürülmektedir. Diğer yaklaşım ise insanların çevresel etkenler ile şekillendiği yönündedir (Özdoğan, 1993: 20-21). Benzer şekilde davranışçı yaklaşım insanların çıkar ilişkisi kapsamında davranışlarını şekillendirdiğini belirtmektedir. John Watson’un ortaya attığı, Skinner’ın geliştirdiği davranışçı söylemde bireyin yıkıcı

¹ Bu çalışmadaki nicel veriler www.anitsayac.com adresinden elde edilmiştir. Belirtilen adreste yer alan vakalar değişik haber kaynaklarından derlenerek oluşturulmuştur.

eğilimleri araçsal ve amaçsal olarak kullandığı yönündedir. Her hangi bir birey istediğini elde etme noktasında saldırgan eylemlerin bağlayıcı olduğuna dair düşüncesi olgunlaştıkça yıkıcı kimliği güçlenir. Benzer şekilde şiddet eylemlerinin öğrenilmesi ile gelişen bir süreç her birey için kaçınılmaz görünmektedir. Albert Bandura'nın sosyal öğrenme teorisi bireyin, çocuk yaşta ebeveynlerinin tutum ve davranışlarından etkilenerek bir kimlik kazandığını ifade etmektedir. Öğrenme süreci rol alma, benimseme ve ebeveynlerin yönlendirmesi ile gerçekleşmektedir. Saldırgan eğilimlerin bireyin aile içinde saldıran eğilimlere şahit olması ile şiddetin normalleşmesine ve yaşam pratiği olarak şiddeti benimsemesine yol açmaktadır (Michaud, 1991: 68-72). Bu öğrenme süreci şiddeti sürekli ve tehlikeli kılmaktadır. Saldırganlık bireyde amacına ulaşmak için bir argüman olarak işlemektedir. Davranışçı yaklaşım çevresel etkenler ile yaygınlık kazanmaktadır. Birey, aile, çevre, eğitim ve kültür aracılığı ile bir sosyal kimliğe bürünmektedir. Bu sebeple her iki düşünce için de insan davranışının biçimlenmesinde çevresel etmenlerin belirleyiciliği kaçınılmaz olarak kabul edilmektedir. İnsanların davranışlarını yönlendiren bir takım güdülerin olduğu düşüncesi Freud tarafından şekillendirilmiştir. Freud insanlardaki saldırgan ve cinsel tutumların bir iletişim ve etkileşime yol açtığını düşünmektedir. Freud, insanların cinsel güdülerini tatmin edemediği durumlarda saldırganlık gücünün etkinleştiğini öne sürmektedir (Fromm, 1973: 31-33). Doğuştan gelen güdüsel yapılanma ile ilgili Karl Marx, Freud ile farklı argümanlar kullanarak ortak fikir beyan etmektedir. Ancak Freud, Marks'tan farklı olarak saldırganlığın özel mülkiyet öncesinde de var olduğunu ifade etmektedir. Freud'un cinsellik argümanı Marx'ta özel mülkiyet elde etme tutkusuna ile benzeşmektedir. Freud libido kapsamında cinselliği öne çıkarırken Marx temelde ekonomik argümanları belirleyici olarak göstermektedir. Ancak her iki düşünür de insanların tutum, davranış ve amaçlarının insan olmalarından kaynaklı özelliklerin belirleyici olduğunu düşünmektedir. İlkel toplumlarda şiddet ve saldırganlık eylemleri toplumsal düzenin işleme için önemli bir araç olmuştur. Saldırganlık insan doğası için gerekli olan güdüsel bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmıştır. Freud saldırganlık eğilimi ile ilgili düşüncelerini içgüdü kuramı aracılığı ile paylaşmaktadır (Freud, 2011: 70-76). İnsanda açlık ve sevgi güdülerinin diğer tüm ilişkilerini belirlediği içgüdü kuramının temelini oluşturmaktadır. Her iki güdünün hareket noktası libido tarafından organize edilmektedir. İçgüdüler sosyal yaşamda saldırgan eğilimler ile görünür kılınmaktadır. Güdülerin dış dünyada tatmin edilmemesi durumunda bireyin iç dünyasında ölüm içgüdüğü güçlenmektedir. Freud her iki içgüdüün gerekli doyuma ulaşmaması durumunda bireyin sosyal yaşamda çatışmalara yol açacağını ifade etmektedir.

İyilik ve kötülük olguları sadece insana ait özelliklerdir. Hayvanlar eylemlerini hayatta kalmak için gerçekleştirmektedir. İnsanlar hayatta kalma mücadelesi ve öldürme eylemi üzerinden karşılıklı bir dengeyi korumaya çalışmaktadır. Ölme ve öldürme eylemleri birbiri ile ilintili iki karar aşamasını oluşturmaktadır. Ölmek ve öldürmenin seçiminde insan yıkıcı güdülerini sayesinde öldürme eylemi üzerinde yoğunlaşmaktadır. Öldürmek bu noktada ölümden korkmanın bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Hayatta kalma gayreti insan ve hayvanlar için ortak bir çabaya dönüşmektedir (Breger, 2005: 315). İnsan, hayvani özelliklere sahip olmasının yanında iyilik ve kötülüğü tercih etme özgürlüğüne sahiptir. Ancak hayatta kalma mücadelesi insanın tercihleri üzerinde etkileyici olmaktadır. İnsanlarda bulunan bazı hastalık biçimindeki nitelikler, şiddet ve saldırganlık eğilimlerinin temelini

oluşturmaktadır. Bunlar ölüm sevgisi, narsizm ve ensest ilişkiden oluşmaktadır. Fromm bu üç özeliğin ölüm sevgisini ortaya çıkardığını düşünmektedir. İnsanların yaşam standartlarının kısıtlı olması yaşam ve ölüm sevgisi arasındaki dengeyi belirlemektedir. Ölüm sever insanların gelecek kaygısı olmadığı için geçmiş referans olarak yaşarlar. Ölüme dair olguları ölü seviciler için heyecan uyandırır. Ölü seviciler birey, ilgi duyacağı kişiyi zorunlu bir aitik durumuna sokmaktadır. Sahip olma isteğinin niteliğine göre bu süreç ölüm ile sonuçlanabilmektedir. Sadist eğilimlerin yoğunluğu insandaki efendi ve hâkim olma durumunu güçlü kılmaktadır. İnsanın otoriter gücüne karşı en küçük bir tehdit ise yıkıcı davranışları ortaya çıkarmaktadır (Fromm, 1990: 19). Son olarak ensest problemi cinsel özgürlük kapsamında tarihsel bir tartışmayı gündeme taşımaktadır. Cinselliğin ilk toplumlardan beri baskı altına alma çabaları ve yasaklar değişik cinsel eğilimlerin yaygınlaşmasında önemli ölçüde etkili olmuştur. Cinsel eğilimlerin farklı alanlara yönelmesi yasaklamaların yanında çeşitli hastalık durumunda da ortaya çıkmaktadır. Özellikle yetişkin bireylerin çocuklar üzerinde cinsel istek edinimleri önemli hastalık belirtilerindedir. Bireysel olarak korkak ve güçsüz insanların cinsel eğilimlerinden duydukları şüpheler daha zayıf ve dirençsiz bireyler üzerinde cinsel deneyimlerin gerçekleştirilmesini mümkün kılmaktadır. Cinselliğin güdusel bir ihtiyaç olması, cinselliğin denetimi konusunda sorunların oluşmasına yol açmıştır (Freud, 1989: 33). Bu kapsamda cinselliğin gerçekleşmemesi durumunda öldürme eylemi kaçınılmaz bir gerçeklik olarak ortaya çıkmaktadır. Freud cinselliği amaç olarak görülen eylemleri normal olarak kabul etmektedir. Yıkıcı ve yok edici ölü sever eğilimler sapkınlık belirtisi olarak ortaya çıkmaktadır. Cinselliğin varlığı yaşamı, yokluğu ise ölümü ortaya çıkarmaktadır. Birey üzerindeki kişisel ve toplumsal baskılar, saldırganlık eğilimlerinin ortaya çıkmasına yol açmaktadır (Copjec, 2015: 514-516). Cinselliğin baskı ile yıkıcı bir eğilime dönüştüğü bilinmektedir. Baskı ve yıkıcı eğilimin yanında cinsel yaşamın kontrolsüz bir biçimde yaygınlaşması da sapkınlık ve değişik yıkıcı tutumları ortaya çıkardığı bilinmektedir. Bu kapsamda cinselliğin bastırılması veya kontrol dışı bırakılması birey ve toplum sağlığı için tehdit oluşturmaktadır. İnsanda mevcut cinsel güdü ve güç kontrollü bir şekilde korunmalıdır. Ahlaki tutumlar ve değerler cinsel yaşamın dengeleyici unsurları olarak önemli bir toplumsal işleve sahiptir.

Fromm saldırgan davranışların temelini daha çok bireyi tetikleyici bir takım unsurlar ile açıklamaktadır. Saldırganlık güdüsünün biyolojik olarak engellenebilir bir yönü yoktur. Bireylerde mevcut olan saldırgan davranış Fromm’a göre önemli bir tehdit oluşturmaz. Ancak birey için öneme sahip bazı etkenler saldırgan davranışı ortaya çıkarma konusunda belirleyici olmaktadır. Saldırgan tutumlar temelde ilkel toplumlardan modern ötesi toplumlara kadar aynı sebepler ile gelişmektedir. Yaşam alanlarının tehdit edilmesi ve yaşama içgüdüleri bireylerdeki yıkıcı gücü etkinleştirmektedir. Bu tutumun yanında insanların ürettiği bir takım değerler saldırgan davranışlar üzerinde belirleyici olmaktadır (Fromm, 2004: 158-164). İnsanların ve yapıların işlerliğini koruduğu değerlerin değişip dönüşmesi, toplumsal anlamda yıkıcılığı ortaya çıkarmaktadır. Geçmişten günümüze değerlerin yıkımı önemli toplumsal katliamlara sahne olmuştur. Geleneklere direniş gösteren bireyler gelenekçi otorite ve devlet aracılığı ile sert bir şekilde cezalandırılmıştır. Bu durum geleneksel yapılarda toplumsal sorunların saldırganlık ve öldürme eylemleri ile çözümlenmesine dair yaygın bir kanaat oluşturmaktadır. Otoriter yapının kıyıcı çözüm modelleri toplumun diğer tabakalarında da etkinlik alanı

oluşturmaktadır. Bu şekilde şiddet ve öldürmeye dayalı hukuk dışı bir sistem güçlenmekte ve sıradanlaşmaktadır.

İnsanlar yaşam alanları içerisinde sahip olma güdüsü ile yaşamaktadır. Bu yapı hemen tüm canlılar için ortak bir niteliktir. Yaşam alanının tehdit edilmesi şiddet ve isyanı ortaya çıkarmaktadır. Toplum düzeninde yaşam alanlarının ortak olması insanların sürekli olarak belli kurallara uymasını zorunlu kılar. Bu durum insanların, kültür ve yasalar tarafından kısıtlanmasına yol açar. Kısıtlanmanın sürekliliği insanlarda saldırgan güdünün aktif olmasına yol açmaktadır. Bu anlamda baskı ve kısıtlamaların yoğunlaştığı alanlarda saldırgan tutumlar yoğunlaşmaktadır. Bu durum cinsel güdüler için de geçerlidir. Cinselliğin bireylerin küçük yaştan itibaren yasak ve günah olarak aktarılması ile cinselliği sürekli olarak kontrol altına alma çabaları, saldırgan tutumları ortaya çıkarmaktadır. Saldırganlık, cinselliğin farklı şekillerde doyuma ulaşma çabası veya şiddete eğilim biçiminde kendini göstermektedir (Fromm, 2003: 112-115). İnsan yaşamının her alanında kısıtlamalar ile karşılaşmaktadır. Bu durum saldırgan tutumun sürekli olarak mevcut olduğunu göstermektedir. Saldırganlık eğiliminin kaçınılmaz bir gerçeklik olarak ortadan kalkması mümkün görülmemektedir. Ancak saldırganlık eğilimlerin bir şekilde kontrol altında tutulması gerekmektedir.

2. Saldırganlık Biçimleri

Toplumsal kimlik bireyin tutum ve davranışları üzerinde belirleyici etkiye sahiptir. Yıkıcı ve saldırgan dürtüler, bir tabakalaşma sonucu oluşmuş kriterlerin sürdürülebilir olması için kullanılmaktadır. Fromm'un *organizasyon saldırganlığı* olarak tanımladığı bu eylemde bireyler itaatkâr bir tutum sergilemektedir. Birey, toplum kimliği adına saldırgan eylemi gerçekleştirmektedir. Bireysel temelde gerçekleşen eylemler *tepkisel saldırganlık* temelinde değerlendirilmektedir. Tepkisel saldırganlık kurgusal ve birikmiş bir şekilde bireylerin yaşam alanlarının tehdit edilmesi ile gerçekleşen saldırganlık türüdür. Kendisini korumak için saldırgan tutum sergileyen birey aile içinde gerekse sosyal yaşamda hâkimiyet kurmak için *sadistçe-gaddar yıkıcılık* eylemleri göstermektedir. Bu saldırganlık faaliyeti daha çok kadın erkek ilişkilerinde yaygın bir şekilde gözlenmektedir. Şiddet eylemi fiziki veya cinsel saldırı olarak gerçekleşmektedir (Fromm, 1987: 171-177). Şiddet ve yıkıcı eylemlerin ortaya çıkış biçimi genel olarak bireyin kısıtlanması veya yaşam alanının tehdit edilmesi ile gerçekleşmektedir. Şiddet ve öldürme eyleminin katıksız en sıradan hali *oyunda ortaya çıkan şiddet* biçimidir. Öldürme eylemi, oyun içerisinde bir eksikliğin sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu sebeple öldürme eylemi burada bir amaç değil kaybetmiş olmanın bir sonucudur. Şiddetin amaç olmadığı durumlarda saldırgan tutumun araçsallığı söz konusudur. Yıkıcılığın daha belirgin bir şekilde görüldüğü *tepkisel şiddet* biçiminde insanın özgürlük konusunda tedirginlikleri ile ortaya çıkmaktadır. Bu şiddet eğilimi insanlarda bulunan korku, tedirginlik ve şüphe yoğunluğundan oluşmaktadır. Tepkisel şiddet eğiliminde amaç yaşamın devamlılığını sağlamaktır. Benzer şekilde bireylerin baskı ve kontrol araçları ile kısıtlandığı durumlarda *engellemelerden doğan şiddet* biçimi görülmektedir. Bu şiddet türü hemen tüm bireyler için en yaygın şekilde gözlenen yıkıcı tutumları içermektedir. Bireysel, cinsel ve sosyal anlamda kısıtlamalar insanlardaki saldırgan güdüyü güçlendirmektedir. Engelleme süreci birçok farklı olay aracılığı ile gerçekleşebilir. Bireyin saldırgan eğilimlere başvuru sıklığı ve şiddeti kişisel

özellikleri ile ilişkilendirilebilir. Bir çocuk için yiyecek ve oyuncağının elinden alınması onun saldırgan tutuma başvurmasını kolaylaştırır. Benzer şekilde otoriter yapıda bir bireyin yaşam alanına müdahale edilmesi şiddet eğilimlerini arttırabilir. Engellemelerden oluşan şiddet, Freud’un saldırganlık teorisi ile benzer özelliklere sahiptir. Bastırılmış duygular saldırgan eylemlerin ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Bu şiddet türüne bağlı olarak *gıpta ve kıskançlık ile oluşan şiddet* biçimi sahip olma güdüsü ile oluşan saldırgan eğilimlere değinilmektedir. Birey kendisinin isteyip ulaşamadığı bir şeye bir başkasının ulaşması halinde o kişiye kin duymaya başlar. Bu durum kişiler arası kıskançlıktan öte bir yıkıcı ilişkiye dönüşmektedir. Fromm bu saldırganlık eğilimine Habil ve Kabil ilişkisini örnek göstermektedir. Kardeşler arasındaki ayrım kıskançlığı doğurmaktadır. Sonuç olarak nefret katlanarak ölüm duygusunu ortaya çıkarmıştır. Bireyler üzerinde yıkıcı eğilimler sonucu oluşan güçsüzlük *öç alıcı şiddet* ile giderilmektedir. Öç alma durumu ilkel topluluklardan modern yapıdaki bireylere kadar her alanda görülen bir güç gösterisine dönüşmektedir. Bireyler hayat tutunmak için öç alıcı eylemlere yönelmektedir. Bu şiddet biçiminin en yaygın örneği kan davalarıdır. Karşılıklı öldürme eyleminin sürekliliği aileler arasında yıkıcı bir etki yaratmaktadır. Ancak bu yıkıcı tutum karşı tarafın yok edilmesi ve öldürme eyleminin gerçekleşmesi ile katlanılabilir duruma gelmektedir. Öç alma duygusu ekonomik ve sosyal olarak geri kalmış toplumlarda yaygın olarak görülmektedir. Bu sebeple intikam duygusu ortaya çıktığında hukuk ve kişisel hakların önemi yok olmaktadır. Öldürme duygusu *inancın yıkılması* ile güçlenmektedir. İyilik ve adalet ile donatılan birey sosyal yaşamın çatışmaları ile yüzleştikçe kutsal anlayışlarında sarsılmalar yaşamaktadır. En güvendiği kişi veya kurumlar aracılığı ile karşılaştığı haksızlıklar bireyde inancın yıkılmasına yol açmaktadır. Bu durum bireyde mevcut olan yıkıcı eğilimlerinin denetimini gereksiz kılmaktadır (Fromm, 1990: 21-25). Otoriteye olan inancın güçlü olması da saldırgan eğilimleri yaygınlaştırmaktadır. Uyumcu saldırganlık bireyin şiddet eylemlerini işleme sürecinin dışarıdan yönetilmesi ile gerçekleşmektedir. Özellikle geleneksel yapılarda kültürün etkisi ile gerçekleşen şiddet ve öldürme eylemleri uyumcu saldırganlık kapsamında değerlendirilebilir. Mevcut toplum yapılarda da sıklıkla yaşanan namus ve töre cinayetleri, belli bir otoritenin aldığı karar ile ölen ve öldüren kişinin önceden belirlenmesi ile oluşmaktadır. Geleneksel sistem ve otorite, saldırgan eylemler ile kendisini kabul ettirmeye çalışmaktadır. Bir grubun yaklaşım biçimi olarak görülen bu saldırgan tutumlar bireysel ilişkilerde de sıklıkla görülmektedir. Özellikle kadın erkek ilişkilerinde saldırgan eğilimler iktidar sağlama biçimi olarak ortaya çıkmaktadır (Fromm, 1993: 261-262). Toplumsal ilişkilerde radikal bağlılık veya ayrımlar saldırgan eğilimlerin ortaya çıkmasını kolaylaştırmaktadır. İnancın yıkılması saldırgan eğilimlerin güçlenmesinin yanında ahlaki tutumların güçsüzleşmesine de yol açmaktadır.

Her hangi bir birey, Tanrı’ya duyduğu saygı veya korku aracılığı ile bir takım sapkınlıklardan uzak durmak isteyebilir. Ancak karşılaştığı bir olumsuzluk için referans gösterilen Tanrı ile aralarında sürtüşme başlamaktadır. Tanrı inancının sarsılması Tanrının koyduğu kuralların yıkılmasına sebep olmaktadır. Sosyal yaşamda kanaat olarak belirleyici kişilerin oluşturduğu bir sosyal kimlik mevcuttur. Bu kişiler dini veya değişik toplum kuruluşlarının liderlerinden oluşmaktadır. Bu kişilerin oluşturduğu sosyal kimlik üyeleri tarafından özümşenerek bir ahlaki düzen oluşturulmaktadır. Bu düzen işleyişinde liderler bireylerin zihinlerindeki dini ve

ahlaki tutumları kendi yaşam biçimlerine göre belirlemektedir. Tüm yaşam pratikleri liderlerin sosyal kimliğinde birleşmektedir. Ancak liderin her hangi bir hatası üyeler tarafından yıkıcı bir etki göstermektedir. Sosyal kimliğe dair inancın yıkılması bireylerdeki denetleme mekanizmalarının ortadan kaldırarak yıkıcı bir yapıya dönüşmektedir.

3. Saldırganlık ve Özgürlük

Bireyselleşmenin yaygınlaşması, özgürlük anlayışının güçlenmesine yol açmaktadır. Özgürlük beraberinde yalnızlaşmayı getirmektedir. Bu sebeple özgürlük tanımı ve talebi önemli bir toplumsal sorun olarak görülmektedir. Özgürlük anlayışının güçlenmesi bireysel eylemlerin engellemelerden arınması ile mümkün görülmektedir. Özgürlük, yalnızlaşma aracılığı ile gerçekleşirken yalnızlaşma süreci bireysel huzursuzluğa yol açmaktadır. Özgürlük bu noktada yalnızlıktan kurtulmak için kaçınılan bir duruma dönüşmektedir. Özgür yaşam talepleri beraberinde yalnızlaşma ile birlikte gelen sorumlulukların artmasına sebep olmaktadır (Geçtan, 2011: 120-124). Bireyselleşme ve özgürleşme süreci aile bağlarından kopma çabaları ile çocukluktan başlamaktadır. Özgürleşme çabaları aile, sosyal çevre ve kültüre karşı bir başkaldırıya dönüşmektedir. Özgürlükten kaçış süreci ise bireylerin psikolojik ve sosyal psikolojik anlamda bir takım eksikliklerinden kaynaklanmaktadır. Bireylerin benliklerinden kaçınması aynı zamanda yıkıcı ve saldırgan güdülerin ortaya çıkarmaktadır. Özgürlükten kaçan bireyler daha çok olarak sadist ve mazoşist eğilimlere sığınmaktadır. Sadist eğilimler daha çok saldırgan tutumların kendiliğinden gelişmesi ile açıklanmaktadır. Acı çektirme ve haz alma tutkusu sadizmin iki temel dinamiğini oluşturmaktadır. Bireyin karşısındakine karşı sınırsız denetim kurma arzusu sadist eğilimleri güçlendirmektedir (Fromm, 1995: 40-42). Bireyler kendi benlik sorunlarını yıkıcı güçleri ile aşmaya çalışmaktadır. Bu süreç fiziksel ve cinsel yıkım ile gerçekleşmektedir. Diana Scully, cinsel saldırganlık eylemi üzerinde çalışırken, tecavüz suçluları ile hapishanede görüşmeler yapmıştır. Bu çalışmadan yola çıkarak tecavüzcü bireylerin hastalıklı yapıda olduğunu ifade etmektedir. Aynı zamanda hastalık hali bireyleri devamlı suç işlemeye yönlendirmektedir. Çalışma kapsamında ele alınan mahkûmlar birden çok suç işlemiş kişilerden oluşmuştur. Tecavüzcüler eylemlerini ani tahrikler üzerine değil planlayarak gerçekleştirmektedir. Tecavüzcü profilleri genellikle çocukluk döneminde benzer olaylara maruz kalan veya şiddet gören bir geçmişe sahiptir. Bu sebeple tecavüz işleyen birey, tecavüz eylemi gerçekleşmeden bu eylemi gerçekleştirmeye eğilimli en az bir vaka gerçekleştirdiği saptanmıştır. Cinsel suç işleyen bireyler birçok farklı sebeple eyleme yeltenmektedir. Tecavüz edeceği bireye ulaşma kolaylığı önemli bir sebep olmaktadır. Aynı zamanda karşısındaki bireyin ulaşılmaz olması ile oluşan çekici durum da tecavüz sebebi olarak belirtilmektedir (Scully, 2014: 78-83). Hastalık olarak tecavüz eyleminin intikam alma, cezalandırma gibi amaçlar doğrultusunda gerçekleştiği görülmektedir. Ayrıca nekrofil gibi sapkın tutumlu bireylerde ölümlerden cinsel haz alma üzerine gelişen bir yapı görülmektedir. Cinsel sapkınlıklar, bireylerin hastalıklı ruha sahip olmaları ve toplumsal olaylarla bağımlı bir şekilde güçlenmektedir. Cinsel ve saldırgan eğilimler hastalıklı davranışlar olarak tanımlandığı gibi eylemleri gerçekleştiren birey de hasta kabul edilmektedir. Kişisel hastalıkların yanında savaş dönemlerinde cinsel ve saldırgan eğilimler yaygınlaşmaktadır. Hukuk kurallarının işlemediği bu dönemlerde aynı zamanda

yıkıcı eylemler normal karşılanmaktadır (Brownmiller, 1984: 48-49). Bireylerde mevcut bulunan saldırgan eğilimler değişik biçimlerde yıkıcılığa yol açmaktadır. Sadist eğilimler karşısındaki kişiye veya canlıya zarar verme ile haz alan bir yoksunluğu ifade etmektedir. Sadizmin ortaya çıkışına benzer sebeplerden beslenen diğer bir eğilim mazoşizmdir. Mazoşizm, bireyin güçsüzlük ve yetersizliği kendine yakıştırması ve yıkıcı eğilimlerin kendisi üzerinde uygulanması ile tatmin olan bir kimliği temsil etmektedir. Mazoşizm sadizme göre bir ileri aşamada olan hastalık halini ifade etmektedir. Sadist eğilimler daha çok aşağılık duygusu ve özgüven oluşumunun yetersiz olduğu bireylerde görülmektedir. Birey kendi güçsüzlüğü karşısındaki bireyde görmek istemektedir. Bu durum daha çok ikili ilişkilerde kadın ve erkek ilişkilerinde gözlenmektedir. Rasyonel tutum ve davranışlar ile sağlanamayan otoriter ilişki yıkıcı eğilimler ile gerçekleşmektedir. Erkek gücünü karşısındaki kadının fiziki olarak acı çektirme yok etme güdülerini hareket ettirmektedir.

Yıkıcı tutum, kadın erkek ilişkilerinde cinsel anlamda mazoşist eğilimleri görünür kılmaktadır. Cinsel anlamda sadist eğilimlerin iki temel yönü bulunmaktadır. Öncelikli olarak cinsel doyuma ulaşma konusunda sorun yaşayan veya yetersiz olan erkek libidosunu yıkıcı eğilimler ile tatmin etmektedir. Aynı zamanda kadın ve erkek arasındaki cinsel uyumun olmaması saldırgan davranışları görünür kılmaktadır. Erkeğin kadın üzerindeki otorite sorunu cinsel anlamda yıkıcı bir şekilde gerçekleşmektedir. Sadist eğilimin cinsel boyutta diğer görünümü ise kadının cinsel nesne olarak kullanılması ile açıklanabilir. Cinselliğin özgürlükten farklı şekilde serbest bir eylem olarak ortaya çıkması erkeklerde bir takım sadist eğilimlerin gelişmesine olanak sağlamaktadır. Cinsel yaşam konusunda serbestlik ve aşırılık farklı deneyimler ve eğilimleri yaygınlaştırmaktadır. Özellikle aydınlanma dönemi ile birlikte yaygınlık kazanan birçok sapkın tutum, cinsel anlamda sadizmin tehlikeleri konusunda belirleyici etkiye sahiptir. Cinselliğin serbestleşmesi ile kadınlar için cinselliğin yaşı düşerek fahişelik yaygınlaşmıştır (Fromm, 1996: 122-124). Bu durum çocuk yaşta kadınların cinsel anlamda sömürülmesine yol açmaktadır. Aynı zamanda kadınlara işkence etmeye olanak sağlayan genel evlerinin varlığından bahsedilmektedir. Sadist eğilimler cinsel güdülerin bastırılması veya aşırı derece serbest olduğu noktalarda gözlenmektedir. Benzer şekilde bireyin karşısındaki bireye hâkim olma, kendine bağımlı kılma ve kullanma amaçlı yıkıcı güdüler ortaya çıkmaktadır.

4. Saldırganlık ve Cinsellik

Kadına yönelik cinsel ve saldırgan eğilimler, insanda mevcut olan yıkıcı güdülerin yanında kültür ve inanç yapıları ile gerçekleşmektedir. Kadın, erkeği kandıran ve ikna eden yönü ile tehlikeli bir sınıflandırma ile tanımlanmıştır. Kadınların cinsel anlamda tahrik edici yönü tarihsel olarak kontrol edilmesinin temel sebebi olarak ortaya çıkmıştır. Kadının hata yapmaya müsait oluşu, din ve kültür üzerinden erkek aracılığı ile kontrol altında tutulması gerekli görülmüştür. Eril düzen, kadın üzerindeki yıkıcı tutumları değerler aracılığı ile güçlendirmiştir (Gittins, 1991: 44-46). Cinsellik ve saldırganlık ilişkisi Freud’un insan davranışlarını çözümleme biçimi ile karşıt iki tutuma dönüşmektedir. Cinsel ve saldırgan duygular insanda doğuştan gelen temel dinamikleri oluşturmaktadır. Cinsel tutumların gelişmesi çocuğun dünyaya gelmesi ile başlamaktadır. Doğal olarak cinse eğilimlere karşı saldırgan tutumlar da çocukluk döneminde kendini göstermektedir (Freud, 1994:

37-39). Freud'a göre güdüsel bir ihtiyaç olarak cinsellik ihtiyacının giderilmediği durumlarda saldırgan tutumlar ortaya çıkmaktadır. Cinsellik tercih ya da keyfi bir davranış değildir. Cinsellik açlık gibi sürekli doyurulması gereken bir ihtiyaçtır. Freud, kültür ve toplum yapısında cinselliğin bastırılmış bir duygu olarak karşılanmasının saldırgan ve sapkın duyguları ortaya çıkardığını düşünmektedir. Yasak ve engellemeler cinsel ve saldırgan tutumların patlak vermesini kolaylaştırmaktadır. Cinselliğin yasaklanması saldırganlığı doğurmaktadır. Kişilik zelliklerine göre toplumun cinsel baskıları bireylerin farklı cinsel eğilimlere eğilimlerini kolaylaştırmaktadır. Ayrıca cinsel sapkınlık belirtileri de cinsel baskıların sonucunda oluşmaktadır (Brown, 1989: 115-116). Bireysel algılar ie ve dışa dönük yönleri ile her bireyde erotik ve saldırgan dürtüleri ortaya çıkarmaktadır. Dış dünyada toplumsal yaşamın kuralları bireylerin saldırgan dürtülerini gerçekleştirmesini engellemektedir. Bu durum saldırgan dürtünün bireyin i dünyasında mevcut olan yıkıcı gücü arttırmaktadır. Birey bu süreçte kendisine veya çevresine zarar vermektedir. Zarar verme eylemi yıkıcı saldırganlık veya cinsel saldırganlık boyutu ile gerçekleşmektedir (Fromm, 1991: 151-153). Saldırganlığın temelde belirleyici olduğu eylemlerde cinsel hazza dayalı bir amaç gdlmemektedir. Bu sebeple kurban değişik biçimlerde seçilmektedir. Bazı bireyler mazoşist tutumlara yenik düşerek yıkım güdüsünü kendisine zarar vererek gerçekleştirmektedir. Ancak çoğunlukla birey kurban seçerek ölüm yerine yaşam içgüdüsünü harekete geçirmektedir. Saldırganlık güdüsü sürekli patlak verecek bir enerji biçiminde bir kontrole ihtiyaç duymaktadır.

Saldırgan eğilimler, insan olmanın bir getirisidir. İnsan ve hayvan saldırganlığı arasında güdüsel ve tercih noktasında farklılıklar vardır. Saldırganlığın güdüsel boyutu canlılar için ortak bir niteliktir. Ancak insan saldırgan eğilimleri toplumsal düzenin işleyişini sürdürmek için bir araç olarak kullanmaktadır. Kadın erkek ilişkisinde erkek otoritesi saldırgan eğilimler ile sağlanmaktadır. Saldırgan kişilik yapısı bireyin mevcut şartlarda libidonun tatmin edilmesine fırsat verilmemesi ile güçlenmektedir (Muckenhaupt, 2000: 153-154). Ancak libido, saldırgan eğilimleri de içerisinde barındıran bir güce karşılık gelmektedir. Libido kavramı cinsellik ile birlikte saldırganlık aracılığı ile bir boşalıma ifade etmektedir. Birey, cinsellik ile elde edemediği tutkularını saldırgan tutumları ile gidermektedir. Cinsel yaşam mevcut toplumlarda kültür ve değerler aracılığı ile evlilik üzerinden serbestleşmektedir. Bu kapsamda cinsel eğilimlerin yaşanması karşılıklı cinsel hazza barındırmadığı durumlarda kadın için bir zorlamaya dönüşmektedir. Bu kapsamda erkeğin de tatminsizliği kadın üzerindeki cinsel istekleri saldırgan eğilimlere dönüşmektedir (Freud ve Breuer, 2001: 298). Kadın ve erkek arasındaki cinsel uyumsuzluk cinsel taleple ve eğilimlerin farklılaşmasını beraberinde getirmektedir. Ayrıca bireylerin cinsel olarak gcszlğne dair düşüncelere sahip olmasına yol açmaktadır. Erkeğin veya kadının cinsel olarak karşılıklı tatminsizliği aldatma olgusunu güçlendirmektedir. Kadın erkek ilişkisinde sürdürülebilir birlikteliğin temelinde cinsel uyumun önemi büyüktür.

Freud, cinsellik ile ilgili tutumların, çocukluk yaşamı ile desteklendiğine dair bir inanışa sahiptir. Bu yaklaşım bireyin mevcut yaşamda cinsel anlamda kolay bir şekilde ayarlanması durumu ile açıklanmaktadır. Birey cinsel eylemlere doğuştan gelen ve çocuklukta edinilen deneyimler ile meyilli olduğunu göstermektedir. Ahlak ve kültür bireyin cinsel eylemlerini kısıtlayarak toplumsal düzeni

sağlamaktadır. Aksi takdirde denetlenemeyen güdüler cinsel aşırılıkları beraberinde getirir. Cinsel eğilimlerin güçlenmesi saldırgan tutumlarda olduğu gibi birikmiş bir şekilde gelişmektedir. Duymak, görmek dokunmak ve eylemde bulunmak cinsel işleyişin basamaklarını oluşturmaktadır. Birey yasaklanmış olan cinsel ilişki hakkında duydukları ile bir karmaşa yaşamaktadır. Cinsel bilginin ışığında cinsel organları görme isteği küçüklükten itibaren bir ayrıcalığa dönüşmektedir. Görme eylemi dokunma biçiminde devam ederken cinsel güdüler tetiklenmeye başlamaktadır. Bireyin zihninde birikmiş tüm cinsel eğilimler eylemler ile sonuçlanmaktadır (Zweig, 1991: 170-172). Bu noktada cinsel eylemlerin ortaya çıkması tetikleyici bazı unsurlar ile mümkün olmaktadır. Öncelikle konuşma ve diyalog aracılığı ile cinsel talepler bilinçaltına yüklenmektedir. Burada bahsedilen olgu cinsel konuşmadan öte konuşulan sıradan bir konunun cinsel temellere indirgenmesidir. Freud’un açık saçıklık olarak vurguladığı cinsel uyarımları ortaya çıkaran konuşmalar, kadınlara yönelik ifadelerdir. Erkek, cinsel olarak eylemde bulunan tarafta yer almaktadır (Freud, 1998: 128-129). Saldırgan eğilimler de cinselliğin gerçekleşmesi gibi saldırgan davranışların gözlenmesi ve öğrenilmesi ile gerçekleşmektedir. Saldırgan tutumlar yıkıcı bir yapıya dönüşene kadar bireyin zihninde güçlenmektedir. Erkeğin saldırgan eğilimleri gerçekleştirmesi için uygun zemin kadın ile olan diyalogunda gizlenmektedir. Saldırgan eğilim her şartta kendini göstermektedir. Ancak bu durum için küçük ayrıntılar belirleyici olmaktadır. Bu ayrıntılar saldırgan eğilimlerin sebepleri olarak belirleyici konumda değildir. Saldırgan davranışlar sözlü ve soyut bir biçimde başlamaktadır. Erkek kadın üzerindeki iktidarını sözlü şiddet aracılığı ile sağlayamadığı durumlarda fiziksel ve cinsel şiddete başvurmaktadır. Şiddet biçimleri ve sıklığı zamanla yıkıcı bir boyuta ulaşmaktadır. Yıkıcılığın son kertesinde yok etme isteği ile öldürme eylemi gerçekleşmektedir. Bu kapsamda öldürme eylemi saldırgan eğilimlerin birikerek geliştiği yıkıcı bir tutuma dönüşmektedir.

5. Saldırganlık ve Ahlak

Fromm iyiyi ve doğruyu tarif ederken ahlaki eğitimi öne çıkarmıştır. Ancak eğitimin genel bir sisteme dayandırılan klasik bir yapıdan farklı şekilde, davranışı olumlu nitelikleri ile belirleyici olması gerektiğini savunmaktadır. Bireylerin tutum ve davranışlarını kontrol edebilmek için Fromm iki çıkış yolu sunmaktadır. İlk olarak Tanrı’nın buyruklarına uyarak erdemli bir yaşam sürülmesini olanaklı görülmektedir. Diğer yöntem ise insanın haz duygusu ile vicdanını referans alarak yaşamasıdır (Fromm, 1973: 194-196). Fromm ahlaki eğitimi bir öneri olarak insanlığa sunmaktadır. Temelde inanç merkezli muhafazakâr bir yapının önemine vurgu yapmaktadır. Ancak modernlik ve özgürleşme argümanları ile bireyselleşme güçlenmiştir. Kültür ve inançlar toplumsal yapıda modernleşme süreci ve devamında etkinliğini yitirmiştir. Bu kapsamda öne çıkan vicdani yükümlülük ve haz ilkesi modern toplumlarda bireylerin iyilik anlayışının temelini oluşturmaktadır.

İnsanların yaratılışın iyi veya kötü olduğuna dair tartışmalar, dönemin toplumsal özelliklerine göre değerlendirilmektedir. Eski Yunan’da bilme yetisinin önem ve erdemi ile iyilik ve kötülük kıstası ilim sahibi olma ile dikkate alınmıştır. Eski Yunan’da kötülüğün kaynağı cahillik ile özdeş görülmüştür. Dinin toplumsal yapıda etkin olduğu ortaçağ döneminde dindarlık iyiliğin temsilcisi olmuştur. Aydınlanma ve modernleşme dönemlerinde ise rasyonel düşünce erdemli olmanın

gerekliliğini oluşturmuştur. Modern toplumlarda toplumsal düzenin işlerliği üzerine tartışmalar rasyonel ahlak yasalarının geliştirilmesine yönelik kurgulanmıştır. Ahlaki değerlerin güçlenmesi için iki temel belirleyici bulunmaktadır. İlki yasalar ile kontrol edilen zorunlu ahlak kurallarıdır. Diğer yöntem ise geçmişte olduğu gibi ahlakın yazılı olmayan, toplumsal değerlere bağlı yaptırımları etkinleştirmektir. Bu ahlak sistemi modern toplumlarda hümanist ahlak yapısı biçiminde ele alınmaktadır. İnsanların vicdani haz ve kişisel tutumuna göre dikkate aldığı bir ahlak anlayışıdır. Modernleşme süreci ile din ve değerlerin önemsizleşmesi ile ahlaki kuralların etkinliği azalmıştır (Fromm, 1994a: 19-21). Bu sebeple toplumda ahlaki kontrol mekanizmaları bir takım yasalar ile korunmaya çalışılmıştır. Toplumsal düzeni koruyan kurallar hukuksal tedbirler aracılığı ile zaman içerisinde insan davranışlarının temel dinamiklerinde yer edinmektedir. Bu sebeple zorunlu ahlak yasaları otoritelerin kontrol mekanizmaları ile ahlaki bir kültüre evrilmektedir. Modern toplumlarda insan vicdanına dayanan bir ahlak anlayışının gelişmesi mümkün görülmemektedir. Ancak ahlaki olmayan tutumların önüne geçmek için bir takım çabalar gösterilebilir. Bu süreç de otoriter ahlak biçiminde olduğu gibi yasalar aracılığı ile sağlanabilir.

Ahlaki kuralların işlerliğini yitirmesi ile toplumsal düzenin yasalar tarafından kontrol edilmesi konusunda bir yetersizlik söz konusu olmuştur. Hukuk kuralları kişisel çıkarlar üzerine inşa edilerek yasal düzensizlikler baş göstermiştir. Ancak aydınlanma süreci ve devamında değerler ve din üzerinde yoğunlaşan eleştirilerin haklı gerekçeleri mevcuttur. Dinin politikleşmesi sonucu ahlaki ve vicdani yönü ortadan kalkmıştır. Öldürme ve benzeri suçlarda niteliğinden ziyade öldüren kişiye göre cezalandırılmıştır. Bu sebeple orta çağda din ve hukuk kurallarının geçerliliği tartışılmıştır. Din veya yasaların belirlediği ahlaki kurallar aynı biçimde ortak bir otoritenin ürünü olarak belirmiştir. Her iki yaklaşım da belirli bir zorbalığa işaret etmiştir. Ancak dinlerin ortaya çıkış ideolojileri ve temel öğretileri toplum faydasına yönelen erdemli politikaları öngörmektedir. Ancak dinlerin yayılması ile kısa süre içerisinde çıkar odaklı politik tutumlara adapte edilerek temel misyonu değiştirilmektedir. Hıristiyanlık Roma'da mevcut eşitsizlikler ve haksızlıkları önlemek için bir umut ışığı olarak doğmuştur. Ancak zaman sonra iktidar yapısı dinin otoriter gücünü kullanarak gücüne güç katmıştır. Din kültüre dönüşmüştür. İslam dini de Arap toplumunda adaletsizliklere ışık tutmak için birçok düzenleme getirmiştir. Bu kapsamda toplumsal bir devrime ışık tutmuştur. Ancak zaman sonra Arap kültürü İslam kültürü üzerinde bir etkinlik oluşturarak inanç biçimini bir kültürel doktrine dönüştürmüştür. Dinlerin politikleşmesi insanlardaki ahlaki güdüyü güçsüz kılmıştır. Aynı zamanda insanların din ve değerler üzerinden ahlaki tutumları sorgulanması yaygınlaşmıştır (Fromm, 1994a: 169-172). Din ve değerlerin politikleşmesi toplumsal bağlamda bağlayıcı özelliğini kaybetmiştir. Bireylerin kontrol etmekte güçlük çektiği cinsel ve saldırgan güdüler ahlaki yapının çökmesi ile sosyal yaşamda daha etkin bir şekilde gözlenmiştir. Cinsel ve saldırgan eğilimler iki farklı şekilde ortaya çıkmaktadır. Öncelikle aşırı baskı ve diktatörce kuralların işlediği toplumlarda yasaklamanın getirmiş olduğu yasa dışı eğilimler artmaktadır. Diğer yandan ahlaki ve vicdani yönden dengeleyici unsurların ortadan kalkması ile saldırganlık ve sapkınlık yaygınlaşmaktadır. Her iki eğilimde aşırı tutumlar insanlardaki saldırgan ve cinsel eğilimleri toplumsal anlamda zararlı bir boyuta taşımaktadır. Bu durum insanların iyilik ve kötülüğü noktasında biyolojik

ve kültürel yönün ne ölçüde belirleyici olduğu konusunda bir tartışmaya sürüklenmektedir.

İnsanın biyolojik yapısı doğa ile ilişkisinde birçok tutarsızlık öne çıkmaktadır. Hayvanlar doğanın işleyişine göre yaşarken insanlar doğayı kendilerine göre dönüştürmeye çalışmaktadır. Modern ahlak anlayışının denetlenebilir bir yönü olmadığı için toplumsal anlamda işlerliği bulunmamaktadır. Hayvandan farklı olarak insan doğaya uyum sorunu yaşamaktadır. İnsan, doğada ve sosyal yaşamda şart ve olguları kendine göre düzenlemeye çalıştığı için sürekli çatışmalar ile mücadele etmek zorunda kalmıştır. Modern ahlak imgesi her ne kadar vicdanı ön plana çıkarsa da bencil bir varlık olarak insanın çıkarları üzerine şekillenen ahlak yasalarına dönüşmektedir. Bu sebeple insancıl ahlak yasası toplumsal gelişme sağlayamamıştır. İnsancıl ahlakın başarısızlığı otoriter ahlakı zorunlu kılmıştır. Ancak ahlaki kuralların erdem üzerine kurgulandığı bir insan anatomisinde zorunlu ahlak yasaları da başarısızlığa dönüşmüştür (Fromm, 1994b: 13-21). Ahlakın bir dayatma biçiminde toplumsal düzlemde var olması, etik olarak ahlakın öneminin sorgulanmasına yol açmıştır. Otoriter ahlak biçimi akıldışı nitelikleri ile uygulandığı için ahlak için ahlak dışı uygulamalar mümkün olabilir. Bu süreçte amaç ahlaki olduğu düşünülen kuralların uygulanmasıdır. Ancak gerçekte bir olay ya da eylemin ahlaki olduğu düşüncesi ve inancı birey vicdanında yer eden ahlaki erdemden ortaya çıkmaktadır. Bu süreçte bireyin sığındığı ya da beslendiği milli ve manevi unsurlar insanüstü tutumlar ile ahlakın dayanak noktasını oluşturmaktadır. Ancak hümanist ahlak yasalarında tutarlı bir referans görülmemektedir. Ahlaki değerler tüm toplumlar için bir gereklilik olarak görülmüştür. Ancak toplumsal yapının dönüşmesi ahlaki belirleyiciliğin önemini azaltmıştır. Din ve kültürel değerler toplum yapısında bireyler üzerinde kısıtlayıcı biçimde özelliklere sahiptir. Dinin bu niteliğine göre ahlaki açıdan sürdürülebilir bir otoritesi mevcuttur. Bu otorite baskı ve yıkımdan öte inanç merkezli gerçekleşmektedir. Dinlerin ortaya çıkış süreci ve temel doktrinleri ahlaki açıdan korumacı ve barışçıl özelliklere sahiptir. Ancak dinler üzerinde bireysel müdahaleler ve politik çıkarlar dinlerin zorunluluğa dönüşmesine yol açmaktadır. Dinlerin politik olarak araçsallaşması, otoriter ahlak düzenine yol açtığı için ahlaki sorunların üstesinden gelme noktasında yetersiz kalmıştır.

6. Uygulama

Türkiye’de son on yılda en az 2380 kadın cinayeti işlenmiştir. Kadın cinayetleri gün geçtikçe katlanarak artmaktadır. Bu çalışma kapsamında Türkiye’de son on yılda işlenen cinayetler üzerinde vaka çalışması yapılmıştır. Çalışma kapsamında 1260 cinayet vakası ele alınmıştır. Seçilen vakalar suçun sebebi, faili, katil ve maktulün nitelikleri bakımından aydınlatılmış olan özelliğine sahiptir. Bu sebeple teorik ve pratik anlamda yanıltıcı sonuçlardan kaçınmak için tüm nitelikleri ile aydınlatılmamış cinayetler çalışma kapsamında değerlendirme dışı bırakılmıştır. İlk olarak kadınların öldürülme biçimi incelenerek cinayet işleme araçları üzerine sınıflandırma yapılmıştır. Ateşli silahlar, kesici aletler, boğma, darp ve işkence öldürülme biçimlerini oluşturmaktadır. Daha sonra kadınların öldürülme sebepleri üzerine bir derleme yapılmıştır. Tartışma, boşanma ve boşanma talepleri, kadın tarafından reddedilme, aldatılma, kıskançlık geçimsizlik, işsizlik ve ekonomik sorunlar, psikolojik sorunlar, para, hırsızlık ve son olarak töre kadın cinayetlerinde sebepler başlığında yer almaktadır. Katil ve maktul ilişkisi ayrı bir başlık olarak

değerlendirilmiştir. Kadınlar koca, sevgili, eski koca, tanıdık biri, eski sevgili, akraba, kardeş, oğul, baba ve yabancı tarafından öldürülmektedir. Son olarak en çok cinayet işlenen şehirler ile şehir, bölge ilişkisi üzerine değerlendirme yapılmıştır. En çok cinayet işlenen şehirler ile nüfus yoğunluğunun en çok olduğu şehirler belirtilerek bir karşılaştırma yapılmıştır.

Tablo 1. Kadınların Öldürülme Biçimleri

Öldürülme Biçimi	Cinayet Sayısı
Ateşli Silah	679
Kesici Alet	404
Boğma	84
Darp	64
İşkence	15
Diğer	14

Tablo 1’de görüldüğü üzere kadın cinayetlerinde en çok ateşli silahlar kullanılmıştır. Daha sonra sırası ile kesici alet, boğma yöntemi, darp etme ve işkence yaparak kadınlar öldürülmektedir. Silah kullanımının yaygınlaşması ile kadın cinayetlerinin sayısı artmaktadır. Öldürme faaliyeti ve öldürülme biçimi incelendiğinde ateşli silah kullanımı bütün cinayet sebeplerinde kullanılmaktadır. Anne ve çocuk arasındaki çatışma sonucu gerçekleşen cinayet vakaları genel olarak bıçak kullanımı ile gerçekleşmektedir. Bu durumun yanında tecavüz eylemlerinin yaşandığı durumlarda boğarak öldürme yöntemi tercih edilmektedir. Darp ve işkence ederek işlenen cinayet eylemlerinde erkeğin psikolojik olarak hasta veya cinnet geçirmiş olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2. Kadınların Öldürülme Sebepleri

Öldürülme Sebepleri	Cinayet Sayısı
Tartışma	348
Boşanma- Boşanma Talebi	176
Reddetme	153
Aldatma-Aldatılma	134
Kıskançlık	114
Geçimsizlik	62
İşsizlik, Ekonomik	56
Psikolojik Rahatsızlık	51
Para-Hırsızlık	29
Töre	24

Tablo 2’de görüldüğü üzere kadınların öldürülme sebepleri birçok farklı başlık altında değerlendirilmiştir. En yaygın sebep tartışma olarak tanımlanmaktadır. Kadın ve erkek arasındaki öldürülme sebebi olarak “tartışma” sorunu alt metinde birçok toplumsal sorunu ifade etmektedir. Saldırgan eğilimlerin sebepleri açıklanırken bireylerin sosyal gereksinimlerinin eksikliğinden kaynaklanan yıkıcı güdülerin önemli bir dışavurumu tartışma ile gerçekleşen cinayet eylemleridir. Erkeğin sosyal veya iş yaşamında karşılaştığı bir sorunun enerji olarak boşalımı kadına karşı saldırgan tutumlar sergileyerek giderilmektedir. Bu kapsamda kadın cinayetlerinin en önemli sebebi toplumsal kriz halinin bireysel travma ve yıkıcı eğilimlere dönüşmesi olarak ortaya çıkmaktadır.

İkinci olarak en yaygın cinayet sebebi boşanma ve ayrılma taleplerinden oluşmaktadır. Kadının erkekten ayrılma talebi saldırgan eğilimleri yaygınlaştırmaktadır. Erkek bireysel ve toplumsal kimliğinin mevcut yapısını korumak için kadının ayrılmasını rasyonel karşılama noktasında sorun yaşamaktadır. Birçok kadın cinayetinin temelinde kadınların boşanması ve ayrılık talebi öne çıkmaktadır (Fromm, 1996: 125). Saldırganlık vakalarının hemen her toplumsal kesimde benzer sebeplere dayalı gerçekleşmesi cinayet eylemlerinin insan olmaya dayalı bir takım niteliklere göre açıklamayı zorunlu kılmaktadır. Daha çok geleneksel yapılarda gözlemlendiği varsayılan cinayet eylemlerinin Türkiye’nin hemen her bölgesinde yaygın bir şekilde görüldüğü veriler ışığında tespit edilmektedir. Bu kapsamda öldürme eyleminin insan ve erkek olma güdümü ile özdeşleşen kıskançlık, sahip olma ve yaşam alanını koruma gerekçeleri ile örtüştüğünü belirtmek gerekmektedir. Erkeğin güdusel olarak sahip olduğunu düşündüğü kadının ayrılma ve terk edilme talebi erkeğin yıkıcı eğilimlerini sergilemesine yol açmaktadır. Erkek, kültür ve biyolojik yapısı aracılığı ile kadın üzerinde hakları olduğunu düşünmektedir. Kadının erkekten ayrılması, erkeğin güçsüz hissetmesine sebep olmaktadır. Bu sebeple erkek kadının kendisinden ayrı bir şekilde var olmasını reddederek yıkıcı tutumlar sergilemektedir.

Sahip olma güdüsünün yanında kadın tarafından reddedilme olgusu cinayetlerin üçüncü en yaygın sebebidir. Reddedilme, ayrılma ve boşanma eylemlerinden farklı olarak koca dışındaki erkeklerin de yaşadığı bir travmadır. Erkeğin karşısındaki kadını tanıyıp tanınamasına bakılmaksızın reddedilme durumu ile saldırgan eğilimlere yöneldiği görülmektedir. Aldatılma olgusu erkeğin tahrik olma durumu ile açıklanabilen yaygın bir cinayet sebebidir. Kadınların kocaları veya sevgililerini aldatmaları sonucu erkeğin gurur ve namus meselesi kapsamında kontrolsüz yıkıcı eğilimlere başvurduğu incelenen cinayet vakalarında sıklıkla gözlenmiştir. Bu cinayet vakalarının sonucunda genellikle erkeğin de intihar ettiği gözlenmiştir. Kadınların erkekler tarafından aldatılması oldukça yaygın bir ahlaki sorun olarak cinayet vakalarında dikkatleri çekmiştir. Ancak günümüzde kadınların da aldatma konusunda erkeklerde olduğu gibi ahlaki bir sorunu güçlendirdikleri sosyal bir gerçekliktir. Kıskançlık duygusu cinayet eylemlerinde önemli sebeplerdendir. Kıskançlık bireysel olarak sahip olma güdüsü ile paydaş bir reflekstir. Ancak kıskançlığın kültürel olarak farklı bir işlevi vardır. Ataerkil iktidar yapılarında kıskançlık ve namus kavramları ile kadınlar kısıtlanmaktadır. Kıskançlık duygusu ayrıca hastalık boyutunda bireylerin yıkıcı eylemler gerçekleştirmesine yol açmaktadır. Kadın cinayetlerinde kıskançlık aracılığı ile gerçekleşen cinayet

vakalarında iki temel ayrıntı göze çarpmaktadır. Birincisi erkeğin kıskançlık güdüsü ile bir hastalık biçiminde tutumlar sergilemesi ile gerçekleşmektedir. Erkek kendi ailesi, yakın akrabası ve çevresinden ve karısından şüphelenerek sürekli bir paranoya halinde yaşamaktadır. Bu sebeple erkeğin anlamlandıramadığı en küçük detay yıkıcı eylemlerle sonuçlanmaktadır. İkinci ayrıntı ise erkeğin geleneksel yapılarda oluşan kadın kimliğini devam ettirme çabasındaki başarısızlıktır. Kırsal bölgelerde kadınların ev içinde erkeğin izni ile hareket etmesi erkeğe kadın üzerinde sınırsız bir otorite sağlamıştır. Ancak erkek bu durumu köle efendi ilişkisine dönüştürerek kadını sömürmüştür. Modern toplumlarda ise kadının çalışması ile erkeğe bağımlılığı azalmıştır. Kadın erkeği reddetme ayrılma ve kendisine yeniden bir hayat kurma hakkını elde etmiştir. Erkeğin iktidarını kaybetme korkusu ve yaşam alanını kontrol edememesi saldırgan eğilimlerinin ortaya çıkmasına olanak sağlamıştır. Evliliklerde geçimsizlik kadın ve koca arasındaki ruh ve karakter uyumsuzluğu ile gerçekleşmektedir. Erkek ve kadının kişisel alışkanlıklarının zıtlaşması başlangıçta önemsiz tartışmalara yol açarken zamanla öldürücü eğilimlere yol açtığı görülmektedir. Bu sebeple evlenmelerde kişisel uyum ve karakter özelliklerinin etkili olduğu dikkat çekmektedir. Bilinenin aksine ekonomik sebepler kadın cinayetlerinin niceliği bakımından son sıralarda yer almaktadır. Ekonomik sorunların oluşmasından önce birçok kişisel ve toplumsal etki söz konusu olmaktadır. Ekonomik sorunlar sonucu işlenen cinayetler genellikle anne ve çocuk arasında yaşanmaktadır. Cinayet işleyen çocukların çoğunun yirmi yaşının altında olduğu cinayet vakalarında gözlenmiştir. Farklı bir cinayet sebebi de erkeğin psikolojik olarak rahatsız olmasından ileri gelmektedir. Psikolojik rahatsızlığı olan katillerin çoğunun daha öncesinde kadın üzerinde şiddet ve saldırgan eğilimler gerçekleştirdiği gözlenmiştir. Kadın öldürmenin araçsal niteliği de para ve ekonomik olarak bir sebebin cinayet işlenmesine olanak sağlamasıdır. Bu sebep içerisinde genel olarak annesini soyan veya soymaya çalışan çocuklardan kaynaklanmaktadır. Aynı zamanda hırsızlık vakaları aracılığı ile birçok kadının cinayete maruz kaldığı dikkat çekmektedir. Son olarak töre ve namus cinayetleri ilişkisi kadın cinayetlerinin en az yaygınlık gösteren sebeplerindendir. Kadınların genel olarak istemedikleri biri ile evlendirilmelerine karşı itirazı bu şekilde bir yaptırım ile muhatap olmaktadır. Ayrıca tecavüz gibi yüz kızartıcı suçların kadınlar üzerinde işlenmesi kadını hem mağdur hem maktul yapmaktadır.

Tablo 3: Kadın Cinayetlerinde Katil ve Maktul Yakınlığı

Cinayet Faili	Cinayet Sayısı
Koca	623
Sevgilisi	160
Eski Kocası	94
Tanıdık Biri	88
Eski Sevgilisi	56
Akraba	49
Kardeşi	48

Oğlu	48
Babası	38
Yabancı	18

Tablo 3’te görüldüğü üzere kadın cinayetlerinde failer listesinde ilk sırayı kadının kocası almaktadır. Kadının erkek tarafından korunması gerektiği vurgusu ile gerçekleşen evliliklerde, kadın en çok koca tarafından öldürülmektedir. Kocadan sonra gene ikili bir ilişki biçimi olarak kadınlar sevgilileri tarafından öldürülmektedir. Sevgili ilişkilerinde karı koca ilişkisinde yaşanan sorunlara ek olarak evlenmeyi reddetme, ailenin evliliğe karşı çıkması gibi durumların sonucunda cinayet vakaları gerçekleşmektedir. Üçüncü sırada yer alan eski koca cinayetleri genel olarak erkeğin kıskançlığı ve sahiplik güdüsünden kaynaklanan tutumlardan meydana gelmektedir. Kadının kocasından boşandıktan sonra başka biri ile birlikte olması veya eski kocasının birleşme talebini reddetmesi erkeği saldırgan eğilimlere yönlendirmektedir. Tanıdık biri tarafından işlenen cinayetler hırsızlık ve tecavüz vakaları ile gerçekleşmektedir. Erkek kendisini ve maddi durumunu bildiği kadından ekonomik ve cinsel olarak faydalanmak istemektedir. Ancak başarısız olduğu durumlarda utanç verici durumlardan kaçınmak için öldürme girişiminde bulunmaktadır. Eski sevgili cinayetleri de eski koca cinayetlerine benzer şekilde reddedilme ve kadının başka biri ile olmasına karşı gösterilen kıskanç tutum sonucu ortaya çıkmaktadır. Akraba cinayetlerinde ekonomik sorunlar, namus cinayetleri çerçevesinde gerçekleşmektedir. Kardeşleri tarafından öldürülen kadınlar genel olarak namus sebebi ile oluşmaktadır. Genelde aile birliği tarafından alınan öldürme kararı ile kadının kardeşine görev sunulmaktadır. Kadının oğlu tarafından öldürülmesi genel olarak ekonomik sorunlar çerçevesinde gerçekleşmektedir. Çocuğun annesinden para istemesi ve zorlaması ile zamanla bu ilişkinin bir çatışmaya dönüştüğü görülmektedir. Kadınların babası tarafından öldürülmesi, kadının babasının evlilik ile ilgili taleplerini reddetmesi, erkekler ile birlikte olduğu iddiaları çerçevesinde genellikle namus cinayeti kapsamında gelişmektedir. Yabancı biri tarafından öldürülen kadınlar cinsel saldırılar ve hırsızlık sonucu cinayete kurban gitmektedir.

Tablo 4: Son On Yılda En Çok Kadın Cinayeti İşlenen Şehirler

Şehir	Cinayet Sayısı
İstanbul	267
İzmir	141
Ankara	106
Adana	106
Gaziantep	88
Antalya	82
Bursa	68

Mersin	60
--------	----

Tablo 5: TÜİK Verilerine Göre² En Kalabalık Şehirler

Şehir	Genel Nüfus
İstanbul	15.029.231
Ankara	5.445.026
İzmir	4.279.677
Bursa	2.936.803
Antalya	2.364.396
Adana	2.216.475
Konya	2.180.149
Gaziantep	2.005.515
Şanlıurfa	1.985.753
Kocaeli	1.883.270
Mersin	1.793.931

Tablo 4’te görüldüğü üzere Türkiye’de son on yılda en çok kadın cinayeti işlenen şehirler sıralanmaktadır. Bu tabloya göre cinayet sayıları genel olarak Türkiye’nin ekonomik, sosyal ve nüfus olarak en büyük şehirlerinde gerçekleşmektedir. Tablo 5’te belirtilen bu sayılar şehirlerin nüfus sayısına göre de değişmektedir. Tablodan anlaşıldığı gibi kadın cinayetlerinin artışını her hangi bir bölge, yapı veya şehir ile özdeşleştirmek doğru görülmemektedir. Türkiye’nin en kalabalık şehirleri kadın cinayetlerinin en yoğun olarak işlendiği şehirlerden oluştuğu tablolardan gözlenmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Şiddet, saldırgan eğilimler ve öldürme eylemleri üzerinde yapılan çalışmaların sonucunda bireyin biyolojik anlamda değişim ve dönüşümünün mümkün olmadığı görülmektedir. Bu sebeple saldırgan eğilimlere karşı çözüm önerileri teorik ve pratik anlamda daha çok engelleyici araçlar ile tedbirler öne çıkmaktadır. Teorik anlamda çözüm önerileri şiddet eylemini tetikleyen olguları azaltmaya yönelik bir odak oluşturmaktadır. Bireysel olarak öldürme eylemi farklı sebep ile gerçekleşmektedir. Ancak teorik ve pratik incelemelerde, sebeplerin birikerek saldırgan tutum, şiddet ve öldürme eylemine doğru evrildiğini göstermektedir. Saldırgan tutumlar ve cinayet eylemi en çok kadın erkek ilişkisinde ve kadına karşı gerçekleşmektedir. Ancak bu durum sadece kadın ve erkek arasındaki iletişim bozukluğundan ortaya çıkmamaktadır. Erkek, toplumsal yaşamda mücadele etmesi gereken birçok sorun ile karşılaşmaktadır. Bu sorunlar erkeğin saldırgan

² Son yapılan 2017 yılı nüfus sayımına göre veriler eklenmiştir.

eğilimlerini aktararak boşalacağı bir alana ihtiyaç duymasına yol açmaktadır. Kadın bu noktada erkek için saldırgan eğilimlerini yansıtacağı önemli bir araca dönüşmektedir. Erkek ve kadın için toplumsal krizlerin yansıtılması saldırgan davranışlar ile geçitirilmektedir. Bu durum bireylerin temel toplumsal ihtiyaçlarını elde etme noktasında sorun yaşamaları saldırgan eğilimleri yaygınlaştırmaktadır. Toplumsal adaletsizlikler inancın yıkılması sonucu ile şiddet ve cinayet eylemlerini yaygınlaştırmaktadır. Bu sebeple toplumsal yaşamda temel gereksinimlerin karşılanması noktasında her bireyin eşit hakları olması önemli bir çözüm modelini oluşturmaktadır. Bu sürecin gerçekleşmesi ile uzun vadede kuşatıcı sonuçların elde edileceği sosyal bir gerçekliktir. Diğer çözüm modeli ise toplumda bireylerin saldırganlık eğilimlerini gerçekleştireceği alan ve araçların sınırlandırılmasından oluşmaktadır. Şiddet eylemi aynı zamanda bir güç gösterisinden oluşmaktadır. Sosyal yaşamda, sanat ve sinema aracılığı ile şiddet eylemlerinin özendirilmesi, bir çözüm aracı olarak sunulması cinayet vakalarının artmasında önemli bir sebeptir. Hak elde etmenin meşru yolları kutsallaştırılmalıdır. Ancak gerçek hayatta ve medyada da gözlendiği gibi hak ve hukuk mücadelelerinin etkinliğinin ortadan kalktığı durumlarda şiddet eylemleri zorunlu bir yöntem olarak ortaya çıkmaktadır. Bu şekilde şiddet eylemlerinin kaçınılmaz olduğu modern toplumlarda şiddet işleme araçlarının engellenmesi en olanaklı çözüm yöntemi olarak ortaya çıkmaktadır. Saldırgan tutumların önlenmesi konusunda teorik modellerin sosyal yaşamda birtakım uygulamaları mümkün görülmektedir. Bireylerin genel olarak belirlenmiş sosyal gereksinimlerinin devlet politikası olarak karşılanması toplumsal krizi çözme noktasında kuşatıcı bir öneme sahiptir. Toplumsal refahın sağlanması ve insanlar arasındaki sosyo-ekonomik farkların azalması toplumsal krizi çözme noktasında gerekli görülmektedir. Saldırgan eğilimleri önleme noktasında ikinci bir yöntem ise yıkıcı araçlara ulaşımın engellenmesidir. Özellikle ateşli silahlar, şiddet ve cinayet eylemlerinde en çok başvurulan araçlardır. Aynı zamanda bu silahların öldürme gücü daha fazladır. İnsanların gerek kişisel anlaşmazlıklar gerekse toplumsal kriz anlarında saldırgan eğilimlerini silah ile çözüme kavuşturma çabası ölümler ile sonuçlanmaktadır. Bu noktada silah kullanımı ve bireysel silahlanma konusunda belirleyici ayrımlar oluşturulmalıdır. Yaptırım konusunda caydırıcı olmayan cezalar suç oranlarını arttırmaktadır. Silah kullanımı ve edinimi üzerine para yerine hapis cezasının uygulanması daha bağlayıcı sonuçlar getireceği düşünülmektedir. Aynı zamanda resmi olmayan araçlar ile silah edinimi oldukça kolay ve yaygındır. Ateşli silahlara ulaşımın kolay olması cinayet vakalarının gerçekleşmesini de sıradanlaştırmaktadır. Bu şekilde bireysel silahlanmanın engellenmesi ile kısa vadede kadın cinayetlerinin önemli ölçüde engelleneceği açıktır. Kadınlar ile birlikte erkekler ve çocukların bu şekilde cinayete maruz kaldığı görülmektedir. Bireylerin olayları çözme noktasında kamu kurum ve kuruluşlarına olan inancının güçlü olması şiddet eğilimini azaltmaktadır. Özellikle kadın erkek ve aile içi ilişkilerde sorunların çözümü noktasında uygulanan politikaların tatmin edici olmayışı çözüm yolunun şiddete evrilmesine yol açmaktadır. Bu noktada üçüncü çözüm eylem pratiği aile içi olaylar çözümlenirken genellenebilir politikaların uygulanmasından kaçınma yönteminden oluşmaktadır. Her şiddet vakası farklı toplumsal şartlar ve sebepler ile beslenerek ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda her şiddet fail ve mağduru farklı özelliklere sahiptir. Bu sebeplere çözüm politikaları her bireyde farklı bir şekilde etki göstermektedir. Genellenebilir politikalar yerine konu ile ilgili kurumların yerel ve

aile odaklı güncel politikalar üretmesi gerekmektedir. Çözüm önerileri olayın işleniş biçimi, kişilerin özellikleri ve sosyo-ekonomik niteliklere göre geliştirilmelidir. Uzun vadede kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetlerinin engellenmesi ise toplumsal refahın sağlanması için temel gereksinimlerin tüm bireyler için ortak bir şekilde çözüme kavuşturulması ile gerçekleşmektedir. Aynı zamanda aile içi sorunların olay odaklı ele alınması ve çözümlenmesi uzun vadeli çözüm modellerinden birini oluşturmaktadır.

KAYNAKÇA

- Anıt Savaş: Şiddetten Ölen Kadınlar İçin Dijital Anıt, <http://www.anitsayac.com/> (Erişim Tarihi: 15.05.2018).
- Breger, Louis (2005). *Freud Görüntünün Ortasındaki Karanlık*, (Çev. A. Biçen), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Brown, Bruce (1989). *Marks, Freud ve Günlük Hayatın Eleştirisi*, (Çev. Y. Aloğan), Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Brownmiller, Susan (1984). *Cinsel Zorbalık "Irza Tecavüz Olgusunun Bir Tarihiçesi"*, (Çev. S. Öncü), Cep Kitapları, İstanbul.
- Copjec, Joan (2015). *Tut ki Kadın Yok Etik ve Yüceltim*, (Çev. B. E. Aksoy), Encore Yayınları, İstanbul.
- Geçtan, Engin (1991). "Erich Fromm ve İnsancı Psikoloji" *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Sayı 1, Cilt 13, Ankara, 119-130.
- Freud, Sigmund (1989). *Cinsel Yasaklar ve Normal Dışı Davranışlar*, (Çev. M. Sencer), Ara Yayınları, Ankara.
- Freud, Sigmund (1994). *Psikanaliz*, (Çev. T. Büyükören), Düşünen Adam Yayınları, İstanbul.
- Freud, Sigmund (1998). *Espriler ve Bilinçdışı ile İlişkileri*, (Çev. E. Kapkın), Payel Yayınları, İstanbul.
- Freud, Sigmund (2011). *Uygarlığın Huzursuzluğu*, (Çev. H. Barışcan), Metis Yayınları, İstanbul.
- Freud, Sigmund., Breuer, Joseph (2001) *Histeri Üzerine Çalışmalar*, (Çev. E. Kapkın), Payel Yayınları, İstanbul.
- Fromm, Erich (1973). *Çağımızın Özgürlük Sorunu*, (Çev. B. Güvenç), Özgür İnsan Yayınları, Ankara.
- Fromm, Erich (1987). *İtaatsizlik Üzerine*, (Çev. A. Sayın), Yaprak Yayınları, İstanbul.
- Fromm, Erich (1990). *Sevginin ve Şiddetin Kaynağı*, (Çev. Y. Salman, N. İçten), Payel Yayınevi, İstanbul.
- Fromm, Erich (1991). *Freud Düşüncesinin Büyüklüğü ve Sınırları*, (Çev. A. Arıtan), Arıtan Yayınevi, İstanbul.

- Fromm, Erich (1993). *İnsandaki Yıkıcılığın Kökenleri I*,(Çev. Ş. Alpagut), Payel Yayınevi, İstanbul.
- Fromm, Erich (1994a). *Kendini Savunan Adam*,(Çev. N. Arat), Say Yayınları, İstanbul.
- Fromm, Erich (1994b). *Mutluluk ve Erdem*,(Çev. A. Yörükkan), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- Fromm, Erich (1995). *İnsandaki Yıkıcılığın Kökenleri II*,(Çev. Ş. Alpagut), Payel Yayınevi, İstanbul.
- Fromm, Erich (1996). *Özgürlükten Kaçış*,(Çev. Ş. Yeğın), Payel Yayınevi, İstanbul.
- Fromm, Erich (2003). *Sahip Olmak ya da Olmak*,(Çev. A. Arıtan), Arıtan Yayınevi, İstanbul.
- Fromm, Erich (2004). *Barışın Tekniğı ve Stratejisi*,(Çev. A. Arıtan), Arıtan Yayınevi, İstanbul.
- Gittins, Diana (1991). *Aile Sorgulanyor*, (Çev. T. Erdem), Pencere Yayınları, İstanbul.
- Michaud, Yves (1991). *Şiddet*,(Çev. C. Muhtaroglu), İletişim Yayınları, İstanbul.
- Muckenhaupt, Margaret (2000). *Sigmund Freud Bilinçdışının Keşfi*, (Çev. F. Akatlı), TÜBİTAK, Ankara.
- Özdoğan, Berka (1993). “Saldırganlığın Kökeni”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Sayı 1, Cilt 11, Ankara, 19-23.
- Scully, Diana (2014). *Cinsel Şiddeti Anlamak, Tutuklu Tecavüzcü Erkekler Üzerine Bir İnceleme*,(Çev. Ş. Tekeli, L. Aytek), Metis Yayınları, İstanbul.
- Zweig, Stefan (1991). *Freud: Cinselliğın Yeryüzü*, (A. A. Öneş), Broy Yayınları, İstanbul.

